

6. ZDRAVOTNÍ PÉČE O CIZINCE

(zdravotní pojištění cizinců v PVZP a.s., zdravotní péče o cizince a onemocnění cizinců na vybrané nemoci)

Data o cizincích, uvedená v této kapitole, jsou získána z Národních zdravotních registrů (Národního registru hospitalizovaných, Národního registru potratů), informačního systému orgánů ochrany veřejného zdraví (Registru tuberkulózy) a z výkazů o čerpání zdravotní péče cizinci, která jsou v rámci Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) zpracována v Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Tato data jsou doplněna informací z Pojišťovny VZP, a.s. (PVZP, a.s.) o zdravotním pojištění cizinců v ČR.

Uvedené údaje za zdravotnictví dávají pouze neucelenou informaci o čerpání zdravotní péče cizinci a o jejich zdravotním stavu v ČR.

Dalším možným zdrojem dat jsou informace uvedené na internetových stránkách ÚZIS ČR na adrese: <http://www.uzis.cz>.

Centrum mezistátních úhrad (CMÚ) zveřejňuje data o čerpání zdravotní péče cizinci – občany EU/EHS a Švýcarska a cizinci ze států, se kterými je uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení zahrnující i oblast zdravotního pojištění a poskytování zdravotní péče, a data o vynaložených nákladech za tuto zdravotní péči. Za poslední sledované období (1. 4. 2013 – 1. 4. 2014) bylo zaznamenáno celkem 119 201 případů, kdy byli cizí pojištěnci ošetřeni v ČR a náklady na jejich ošetření výpomocně uhrazené domácími zdravotními pojišťovnami byly prostřednictvím CMÚ přeúčtovány do zahraničí. Je však potřeba zdůraznit, že CMÚ používá jiné definice než zákon o pobytu cizinců. Více informací na www.cmu.cz.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 6-1. Zdravotní pojištění cizinců pojištěných v Pojišťovně VZP, a.s. od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013

Tabulka se týká cizinců s dlouhodobým i krátkodobým pobytem na území ČR, kteří uzavřeli smluvní zdravotní pojištění s PVZP, a.s. Jde o pojištění cizinců podle zákona o pobytu cizinců na území ČR č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, žádající o udělení víza k pobytu do 90 dnů a o udělení víza k pobytu nad 90 dnů, kteří jsou povinni předložit doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území ČR u Pojišťovny VZP, a.s. resp. dalších čtyř konkurenčních pojišťoven. Data v publikaci se týkají pouze jedné z tohoto typu pojišťoven – PVZP, a.s.

Počet pojištěných cizinců v roce 2013 proti roku 2012 klesl o 10,1% a činil 19 393 osob. Trend poklesu počtu smluvně pojištěných cizinců proti roku 2012 pokračuje, a to od roku 2011, kdy byla hlavním důvodem poklesu počtu pojištěných osob cca o 50 % změna legislativy, díky které došlo k přechodu z nutné a neodkladné péče na pojištění rozsahu blízkému se veřejnému zdravotnímu pojištění, a výrazné snížení udělených dlouhodobých víz na území ČR.

Vedle celkového poklesu počtu pojištěných cizinců došlo opět k růstu počtu pojištěných cizinců ze zemí EU, a to z 1 364 osob v roce 2012 na 1 538 osob v roce 2013. Na celkovém počtu pojištěných cizinců smluvním zdravotním pojištěním se podíleli 7,9 %. Na prvním místě z celkového počtu pojištěných cizinců smluvním zdravotním pojištěním s PVZP, a.s. jsou, jako každý rok, občané Ukrajiny před občany Ruské federace a Vietnamu. Občané Ukrajiny se podíleli na celkovém počtu pojištěných cizinců 17,4 % (3 375 osob), občané z Ruské federace 14,2 % (2 771 osob) a občané z Vietnamu 9,6 % (1 871 osob). Zdravotní péči čerpali nejvíce občané Ukrajiny (604 osob) a Vietnamu (575 osob).

Tabulky 6-2a. (6-2b.) a 6-3a. (6-3b.) Čerpání zdravotní péče cizinci

Údaje o čerpání zdravotní péče cizinci se sledují na ročním výkazu V (MZ) 1-01, který vyplňují pouze nemocnice. Jde o cizince, kteří hradí zdravotní péči ze smluvního zdravotního pojištění, pojištění uzavřeného v zahraničí, hotově nebo je zdravotní péče hrazena státními orgány (Ministerstvem zdravotnictví ČR, Ministerstvem vnitra ČR, Ministerstvem spravedlnosti ČR, krajskými úřady apod.). Zároveň jsou v počtu cizinců uvedeni i žadatelé o azyl, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních Ministerstva vnitra ČR a za které je zdravotní péče hrazena Ministerstvem vnitra ČR.

Ve výkazu nejsou uvedeni cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.

V publikaci „Cizinci v ČR“ je od roku 2011 uvedena jedna přehledná tabulka, která se týká čerpání zdravotní péče cizinci podle krajů, v členění dle osob (tabulka 6-2b.) resp. dle výše nákladů (tabulka 6-3b.).

Tabulky týkající se čerpání zdravotní péče cizinci uvádějí data za nemocnice za zdravotnictví celkem. Znamená to, že jsou vedle nemocnic resortu zdravotnictví uvedeny i nemocnice Ministerstva obrany ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR. V České republice byla v nemocnicích v roce 2013 poskytnuta zdravotní péče 94 357 cizincům. Z toho bylo ošetřeno 43 932 cizinců ze zemí Evropské unie. Tyto počty cizinců ošetřených v nemocnicích jsou opět mírně vyšší než v předešlých letech.

Zdravotní péče byla poskytnuta, stejně jako v předchozích letech, nejčastěji občanům Slovenska (20,6 %, tj. 19 463 osob). Následují cizinci ze skupiny zemí „ostatní země bývalého SSSR“ (16,1 %, tj. 15 201), „ostatní“ (15,7 %, tj. 14 828 osob), Ukrajiny (12,6 %, tj. 11 922 osob) a Německa (7,9 %, tj. 7 501 osob). V hrazení zdravotní péče převažovalo u občanů Slovenska a Německa zahraniční pojištění, u občanů ze skupiny zemí „ostatních zemí bývalého SSSR“, „ostatní“ a Ukrajiny placení hotově. Z ošetřených cizinců celkem bylo, stejně jako v předchozích letech, nejvíce pacientů ve věkové skupině 20 - 59 let (70,1 %).

Z hlediska územního členění bylo nejvíce cizinců v roce 2013 ošetřeno v nemocnicích v Hl. m. Praze (46,0 %, tj. 43 435 osob), dále v Jihomoravském (10,5 %, tj. 9 865 osob) a v Karlovarském kraji (10,0 %, tj. 9 401 osob). Kraje s nejmenším počtem ošetřených cizinců z celkového počtu cizinců ošetřených v nemocnicích v ČR jsou kraj Pardubický (0,9 % tj. 874 osob) a Kraj Vysočina (1,1 % tj. 1 031 osob).

Zdravotní péče poskytnutá cizincům v nemocnicích ČR si vyžádala náklady celkem ve výši 646 178 tis. Kč. Z celkových nákladů představovaly náklady na pacienty z EU 52,7 %, a to v celkové výši 340 219 tis. Kč. Nejvyšší náklady, tak jako každý rok, za poskytnutou zdravotní péči vykazovali pacienti ze Slovenska (168 882 tis. Kč), dále „ostatní“ (119 577 tis. Kč) a z Ukrajiny (75 804 tis. Kč).

V rámci úhrad zdravotní péče poskytnuté cizincům v nemocnicích činila nejvyšší podíl platba hotově, a to ve výši 220 977 Kč. Tuto formu platby využilo 46,2 % pacientů, tj. 43 605 osob. Platba ze zahraničního pojištění činila z hlediska celkových úhrad zdravotní péče cizinci 29,7 %, konkrétně 192 192 tis. Kč. Podíl uhrazených nákladů na zdravotní péči z celkových nákladů činil 92,1 %. Neuhrzeno po lhůtě splatnosti za zdravotní péči poskytnutou cizincům zůstalo k 31. 12. 2013 celkem 33 451 tis. Kč, tj. 5,2 % z celkové výše nákladů na zdravotní péči.

Skoro polovinu (48,4 %) všech vykázaných nákladů na zdravotní péči poskytnutou cizincům v krajích činila opět Hl. m. Praha (312 713 tis. Kč). Na druhém místě z hlediska výše nákladů byl Jihomoravský kraj (12,2 % tj. 78 648 tis. Kč).

Tabulka 6-4. Hospitalizovaní cizinci v nemocnicích podle příčin hospitalizace v roce 2013

Do roku 2005 byli v tabulce 6-4. vykazováni pouze cizinci s přechodným pobytem. Od roku 2006 jsou uvedeni cizinci bez ohledu na délku pobytu na území ČR včetně turistů. Vysoký nárůst počtu případů hospitalizace cizinců v nemocnicích proti roku 2005 souvisel se změnou sledování cizinců v Národním registru hospitalizovaných, kdy byla zavedena položka „Příslušnost k EU“.

V roce 2013 byl počet případů hospitalizace cizinců oproti roku 2012 skoro stejný a činil 33 757 případů. Nejčastějším důvodem hospitalizace cizinců zůstává i nadále těhotenství, porod a šestinedělí. Následují faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotními službami (jedná se např. o prohlídky a vyšetření, které vyžadují hospitalizaci, pozorování po úrazu nebo při podezření na určitá onemocnění) a poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin. Nejméně cizinců bylo hospitalizováno z důvodů nemoci krve, krvetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity.

V roce 2013 bylo na lůžkových odděleních nemocnic ČR evidováno celkem 2 244 tis. hospitalizací. Počet případů hospitalizace cizinců, kdy se jedná o cizince bez ohledu na délku pobytu na území ČR, činil z celkového počtu hospitalizací opět, jako v roce 2012, 1,5 %.

Tabulky 6-5. a 6-6. Potraty cizinek

Všechny druhy potratů provedené ve zdravotnických zařízeních ČR podléhají hlášení „Žádost o umělé přerušení těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“. Toto hlášení se vyplňuje též za cizinky s trvalým a dlouhodobým pobytem na území ČR. Cizinky s přechodným pobytem a turistiky se nesledují.

V roce 2013 bylo v České republice evidováno 2 171 potratů cizinek, což znamená opět další pokles proti předchozímu roku, a to o 6,4 %. Z toho připadlo 1 494 (68,8 %) na umělá přerušení těhotenství. Z umělých přerušení těhotenství (UPT) bylo 14,2 % provedeno ze zdravotních důvodů. Miniinterrupce tvořily 75,0 % všech UPT, kdy proti loňskému roku došlo opět k jejich poklesu, a to o 9,4 % (1 121 v roce 2013 a 1 237 v roce 2012).

Od roku 2002 docházelo k postupnému poklesu celkového počtu potratů cizinek (z 2 751 v roce 2002 a na 2 238 v roce 2005). Od roku 2006 byl zaznamenán růst počtu potratů až do roku 2008. Zatímco v roce 2006 bylo evidováno celkem o 47 potratů více oproti roku 2005, v roce 2008 už se jednalo o 594 potratů více proti roku 2007. Od roku 2009 dochází, po třech letech růstu, k poklesu počtu potratů cizinek, a to v roce 2010 proti roku 2008 celkem o 593 a proti roku 2009 celkem o 361 potratů. Zatímco meziroční pokles v roce 2011 činil 88 potratů a v roce 2012 činil 252 potratů, pak pokles počtu potratů proti loňskému roku se zpomalil a byl nižší pouze o 148.

Hodnocení údajů podle jednotlivých krajů je ovlivněno největším soustředěním cizinců v Hl. městě Praze a Středočeském kraji, kde je nejvyšší podíl potratů z celé ČR.

V roce 2013 bylo u českých občerek hlášeno 35 516 potratů. Potratů celkem (včetně cizinek) v ČR pak bylo hlášeno 37 687. Podíl cizinek na celkovém počtu potratů nahlášených v ČR opět, oproti předchozímu roku, klesl a činil 5,8 %.

Tabulka 6-7. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného

Tabulka se týká počtu nově hlášených onemocnění tuberkulózou (TBC) v ČR podle země narození nemocného, nemusí jít o cizince.

V roce 2013 bylo celkem nově hlášeno 502 případů onemocnění TBC, tj. o 17,8 % méně než v roce 2012. Znamená to, že v roce 2013 došlo opět k poklesu počtu nově hlášených onemocnění TBC. Sestupný trend, započatý v roce 1999, tak byl přerušen pouze v roce 2008 a 2012, kdy byl zaznamenán mírný růst počtu nově hlášených onemocnění TBC. V absolutních hodnotách byl počet nově hlášených onemocnění TBC v roce 2013 proti roku 2012 nižší o 109 případů.

Meziročně se počet případů TBC u cizinců snížil absolutně o 26 a jejich podíl na celkovém počtu onemocnění TBC se snížil z 17,2 % na 15,8 %.

Nejvyšší počet nově hlášených onemocnění TBC v roce 2013 vykazala opět Ukrajina (celkem 16), ale jejich počet se oproti roku 2012 snížil o 8 nových hlášení.

Kapitola 6 o zdravotní péči o cizince v České republice je publikována od roku 2010 v užším rozsahu ve srovnání s rozsahem předchozích let. Jedná se o rozsah tabulek 6-2. a 6-3. Čerpání zdravotní péče cizinci.

Data jsou uvedena za zdravotnictví celkem. Do roku 2002 (včetně) byla data v tabulkách publikována pouze za resort zdravotnictví.

Ze srovnání dat o čerpání zdravotní péče cizinci v České republice v roce 2013 proti předešlému roku vyplývá, že s PVZP, a.s. uzavřelo smluvní zdravotní pojištění o 10,1 % cizinců méně (pokles především u občanů Vietnamu), což v absolutním počtu znamenalo pokles o 2 180 osob. Pokles počtu pojištěných osob byl zároveň provázen poklesem počtu cizinců čerpajících z tohoto pojištění zdravotní péči.

V roce 2013 vyhledalo lékařskou péči v nemocnicích proti předchozímu roku o 5 201 cizinců více. Výše celkových nákladů na zdravotní péči zůstala skoro ve stejné výši jako v roce 2012, růst pouze o 0,9 %. Počet cizinců hospitalizovaných v nemocnicích podle příčin hospitalizace vzrostl oproti roku 2012 o 5,1 %, tj. o 1 735 pacientů.

V roce 2013 se pokles počtu potratů cizinek zmírnil. Zatímco se v roce 2012 proti roku 2011 počet potratů cizinek snížil o 252, tak ve srovnání roku 2013 proti roku 2012 byl zaznamenán pokles o 148 potratů. Umělá přerušení těhotenství (UPT) představovala 68,8 % všech potratů (vč. mimoděložních těhotenství), mimoděložní těhotenství se na celkovém počtu potratů podílela 3,2 %. Zatímco se počet UPT snížil o 165 případů (1 494 v roce 2013 proti 1 659 v roce 2012), počet mimoděložních těhotenství vzrostl o 8 případů (69 v roce 2013 proti 61 v roce 2012). Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného zaznamenala v roce 2013 proti roku 2012 pokles (o 109 případů).

Celkově lze shrnout, že v roce 2013 došlo k poklesu sledovaných údajů, které se týkají čerpání zdravotní péče cizinci v ČR, cizinců pojištěných u Pojišťovny VZP, a.s., potratů cizinek a počtu nově hlášených onemocnění TBC u osob narozených mimo ČR. U ostatních údajů došlo k růstu oproti roku 2012, a to u údajů týkajících se čerpání zdravotní péče cizinci v nemocnicích jak z hlediska počtu osob, tak i vynaložených nákladů na jejich zdravotní péči a počtu hospitalizovaných cizinců v nemocnicích.